

Sázava – 18. 6. 2024

Sázava

je město ležící v údolí stejnojmenné řeky. Patří do okresu Benešov ve Středočeském kraji, leží asi 24 km severovýchodně od Benešova a asi 50 km jihovýchodně od Prahy. Žije zde 3875 obyvatel.

Sázavské náměstí nese název Náměstí Voskovce a Wericha.

V r. 1837 založil ve městě Fr. Kavalír sklářskou hut'. Podařilo se mu vyvinout chemicky a tepelně odolné sklo, které brzy proslulo v celé Evropě. Továrna Kavalier (od r. 2009 Kavalierglass) dodnes nabízí velmi široký sortiment varného skla pro domácnost, průmyslového, laboratorního a technického skla, trubic a průmyslových

aparatur. S tavicí kapacitou přes 220 tun skloviny za den je největším výrobcem borosilikátového skla na světě. Většina její produkce je exportována do více než 90 zemí světa.

V roce 1997 Sázava získala statut města a byl jí přidělen městský znak, ve kterém se nacházejí modré vlny jako symbol řeky, červená věž kostela sv. Prokopa se čtyřmi červenými gotickými oblouky nedostavěného trojlodí jako symbol kláštera, černá benediktýnská kápě symbolizuje mnišství a zlatá berla odkazuje na opatství.

Kostel sv. Martina

Je jednolodní gotický kostel založený ve 14. století. Později v 18. století proběhly barokní úpravy. U kostela býval hřbitov. Je zde hrob H. S. Pinkase.

Soběslav Hippolyt Pinkas

se narodil v r. 1827 v Praze na Kampě. Po babičce z otcovy strany měl francouzské předky. Vystudoval gymnázium. Od r. 1849 studoval malířství – v Praze, Mnichově a ve Francii. V r. 1859 se v Paříži oženil. V r. 1869 se natrvalo vrátil do Čech. 25 let působil na pražské Vyšší dívčí škole jako profesor kreslení. Kolem roku 1885 si nechal postavit chalupu v Sázavě. V této chalupě se v r. 1905 narodil jeho vnuk Jíří Voskovec.

Kaple sv. Prokopa

byla součástí bývalých lázní zvaných "Vosovka". Před kaplí se nachází studna a novodobá pumpa, ústící do pískovcové, zřejmě barokní kašny. Voda je pitná.

Sv. Prokop

světec, patron České země, mnich, poustevník a první opat Sázavského kláštera. Narodil se v Chotouni na konci 10. století a zemřel v Sázavském klášteře 25. března 1053. Byl svatořečen v Římě v roce 1204. K Prokopovi se váže silný náboženský kult. Mnoho legend vypráví o Prokopovi a jeho životě, o založení kláštera, o souboji s tisíci démony, o tzv. Čertově brázdě i o světcových zázracích.

V r. 1588 byly na příkaz císaře Rudolfa II. vyzvednuty předpokládané ostatky sv. Prokopa ze zasypané zřícené krypty kostela a odvezeny na Pražský hrad. Zde byly slavnostně uloženy v kostele Všech svatých.

Rodný dům J. Voskovce

Nedaleko města Sázava se nachází místní část Čertova Brázda. Prochází tudy žlutá a zelená turistická značka. V této místní části si můžete prohlédnout rodný dům Jiřího Voskovce. Chalupu ve staročeském stylu nechal vystavět malíř Soběslav Pinkas, který byl Voskovcovým dědečkem. Sám Voskovec si nechal nedaleko této chalupy postavit svůj dům, ve kterém žil až do své emigrace do Ameriky. Zajímavostí je, že v chalupě byla napsána hra Vest pocket revue pánů Voskovce a Wericha.

Nivní louka Votočnice

se nachází v zákrutu řeky Sázavy pod vyústěním Čertovy brázdy. Jsou na ní vybudovány 3 tůně (Stulíková, Leknínová a Kosatcová). Nachází se zde cenný biotop s chráněnými živočichy a rostlinstvem. Podle legend se na louce Votočnici otáčel sv. Prokop se zapřaženým čertem při orání Čertovy

brázdy. Loukou prochází naučná stezka. Na jejím konci přejdeme opatrně přes houpající se lávku.

Čertova brázda

je rokle s potokem či tektonický zlom, který vede ze Sázavy do Chotouně. Mohla být i pravěkou a raně středověkou obchodní stezkou vedoucí z Polabí přes Sázavu do jižních Čech. Brázda je již z větší části zaoraná a špatně čitelná. Legendy vyprávějí, že Prokop zapřáhl čerta a vyoral s ním tuto brázdu. U jejího počátku stojí výklenková kaple sv. Prokopa.

Jez Černé Budy (54 km)

Parabolický jez s velkým nebezpečným válcem. Propust u levého břehu (propust' s kartáčovým rybím přechodem). Mimo propust smrtelně nebezpečný. Již skončená rekonstrukce koruny probíhala na jaře a počátkem léta 2018. Pod jezem nyní vytvořen ostrov, který nahání více vody doleva, takže zde není mělčina. Náhon vpravo, výška 1.5 m.

Sázavský klášter

Podnět k založení kláštera dal v 11. století později svatořečený Prokop, který se stal jeho prvním opatem. Až do roku 1080 - do papežova zákazu, se zdejší bohoslužby konaly ve slovanském jazyce. Tradici slovanské liturgie obnovil až Karel IV. ve 14. století, kdy také původně románská stavba dostala gotickou podobu. Památkou z té doby je například kostel sv. Prokopa či kapitulní síň s pozoruhodnými nástěnnými malbami. Roku 1785 byl v rámci všeobecného nařízení Josefa II. klášter zrušen a přeměněn na novorenesanční zámek.

Mezi nejvzácnější prvky uvnitř kláštera patří gotické fresky

mariánského cyklu a unikátní Sázavská Madona.

Při návštěvě si prohlédnete severní zahradu se základy románského kostela sv. Kříže a nikdy nedostavěný chrám Panny Marie a sv. Jana Křtitele ze 14. století. Spatříte také bohatou barokní a rokokovou výzdobu kostela sv. Prokopa. Součástí prohlídky je také expozice věnovaná středověkým rukopisům a archeologickým nálezům.

Roku 1962 byl bývalý Sázavský klášter prohlášen za národní kulturní památku.

V současné době vlastní Sázavský klášter tři majitelé.

Římskokatolická farnost Sázava – Černé Budy vlastní faru, kostel s přílehlými přístavbami, trojlodí s velkou věží, parter – horní část nádvoří s hrobkou Tieglů a prostor v místě nedostavěné basiliky a západní část farních zahrad. Tento majitel si svůj majetek spravuje a provozuje samostatně.

Opatství Panny Marie a sv. Jana Křtitele v Praze Emauzích, které vlastní severní zahradu - pronajalo ji NPÚ.

Národní památkový ústav Praha vlastní budovy bývalého konventu, prelatury, dolní část nádvoří, hlavní vstupní bránu, dolní západní zahradu, zahradu jižní a východní zahradu s jeskyní sv. Prokopa. Tento majetek spravuje a provozuje NPÚ ÚPS Praha, správa památkového objektu klášter Sázava

Centrum sklářského umění

Pokud vás zajímá cesta, kterou musí urazit obyčejné zrunko písku, než se promění v křehkou pavučinu, navštivte Centrum sklářského umění v Sázavě. Prohlédnete si zde jedinečnou expozici skla, která představuje přehled sklářského vývoje moderního skla druhé poloviny 20. století. Můžete se zde zúčastnit některého z rezidenčních pobytů, kurzů a workshopů určených nejen odborníkům, ale i široké veřejnosti. (mimo trasu vycházky.)

kpi, 7. 6. 2024